

Марија Спасојевић,
Нови Сад

ЛЕГАТ БОГДАНА БРУКНЕРА У БИБЛИОТЕЦИ МУЗЕЈА ВОЈВОДИНЕ

Апстракт: Овај рад говори о легату академика Богдана Брукнера који је у Библиотеку Музеја Војводине стигао 2008. године. Легат Богдана Брукнера чини велика колекција монографских и серијских публикација археолошке тематике. Због вредних и ретких публикација које садржи, он је веома значајан за раднике Музеја и све који се баве питањима археологије.

Кључне речи: Богдан Брукнер, библиотека Богдана Брукнера, легати, Библиотека Музеја Војводине, археолошка литература.

О БОГДАНА БРУКНЕРУ

Богдан Брукнер рођен је 13. маја 1931. године у Загребу. Основну школу и гимназију завршио је у Београду, где се са родитељима преселио непосредно пред Други светски рат. Ту је и студирао и дипломирао археологију 1954. године. Одмах након дипломирања је отишао у Израел, где се укључио у истраживања неолитских налазишта.

Године 1965. је одбранио докторску дисертацију *Неолит у Војводини*.

Од 1960. до 1968. године је радио у Војвођанском музеју у Новом Саду као кустос. То је било његово прво радно место.

Након оснивања Института за изучавање историје Војводине (1968) изабран је за научног сарадника, а исте године је, у звању доцента, почео да предаје археологију на Филозофском факултету у Новом Саду.

Године 1972. је изабран за вишег научног сарадника Историјског института, а 1973. за ванредног професора Филозофског факултета у Новом Саду. Редован професор на овом факултету је постао 1984.

Током 1971. и 1972. године је боравио у Немачкој, као стипендиста *Хумболттове фондације*, а резултат тог његовог боравка је рад *Панонија и средња Европа у неолиту*. Део тих истраживања објављен је у Минхену, у публикацији *Die illustrierte Weltgeschichte der Archäologie* (1979).

У току три месеца, од децембра 1979. до фебруара 1980. године, одржао је неколико предавања из проблематике неолита и енеолита на Одсеку за ан-

тропологију Универзитета у Берклију у САД, а у зимском семестру 1981/82. је држао предавања на Институту за праисторију и рану историју на Слободном универзитету у Западном Берлину.

Између 1970. и 1991. године је држао предавања у Њујорку, Лос Анђелесу и већим европским центрима: Франкфурту, Келну, Минхену, Минстеру, Базелу, Цириху, Берну, Гронингену, Кракову, Познању итд. Учествовао је на светским конгресима, симпозијумима и округлим столовима у Аустрији, Бугарској, Чешкој, Француској, Грчкој, Грузији, Италији, Холандији, Мађарској, Пољској, Румунији, САД-у, Словачкој, СР Немачкој и Швајцарској.

Дописни члан ВАНУ постао је 22. новембра 1984, а редовни 12. децембра 1991. године. За редовног члана САНУ је изабран 29. маја 1991. године.

Богдан Брукнер се бавио истраживањима у области праисторијске археологије, посебно проучавањем земљорадничке и сточарске заједнице панонског и балканског простора. Највише времена је посветио истраживањима раног и позног неолита балканског и средњоевропског региона.

Објавио је три монографске публикације. У серијским и другим научним публикацијама је објавио преко 70 расправа, студија и чланака. Био је члан академијског одбора за израду археолошке карте Југославије.

Са Бориславом Јовановићем и Николом Тасићем је добио Октобарску награду Новог Сада – за књигу *Праисторија Војводине* (1974).

Преминуо је у Новом Саду (Каменици) 8. јануара 2006. године. Остаће упамћен као један од утемељивача савремене српске археологије.

О БИБЛИОТЕЦИ МУЗЕЈА ВОЈВОДИНЕ

Библиотека Музеја Војводине оформљена је 1952. године, пет година након оснивања Војвођанског музеја, из приручних збирки појединих музејских одељења. То је специјална библиотека, која је прилагођена раду Музеја Војводине и потребама запослених у Музеју, тако да је њен фонд углавном усмерен на шест области: археологију, етнологију, историју, историју уметности, нумизматику и музеологију. Иако су најчешћи корисници библиотечног фонда радници Музеја, у Библиотеку неретко навраће и научници, спољни сарадници, студенти и ђаци.

Када је формиран, фонд Библиотеке Музеја Војводине је имао само 207 публикација, и то углавном историјске, етнографске, археолошке и друге садржине. Током година се повећавао, тако да је број публикација данас много већи, прелази 50.000. Велики део фонда представљају серијске публикације, углавном из наведених области.

Осим књижног фонда, Библиотека је садржала и неке фондове некњижне грађе: малу збирку плаката изложби и картографску збирку драгоцених старих катастарских планова и старих географских карата. Те фондове су касније преузела поједина музејска одељења, те су постали делови њихових збирки.

Библиотека у свом фонду има монографске и серијске публикације, фонд старе и ретке књиге, као и две библиотеке целине: библиотеку Милоја Васића и легат академика др Богдана Брукнера.

ЛЕГАТИ

Задужбинарство је у Србији и Европи познато од давнина. Почеци задужбинарства у Србији се везују за 12. век и период Немањића, а првим српским задужбинаром се сматра велики жупан Стефан Немања.

Легати су незаменљиви чувари националног блага. Посебан значај имају легати који су дали лични печат националној традицији и култури.

Легати представљају један од најразвијенијих видова индивидуалног доброчинства. Легат не представља само остављање наследника већ посебну врсту поклона – у случају смрти легатора, којом он жели да награди и почастује неко физичко лице (рођака, познаника, сарадника) или правно лице (хума-

нитарну, научну или културну организацију). Легати увек имају емотивну ноту: код легатора – захвалност лицу или институцији која му је много значила; код легатора – сећање.

Фондови многих библиотека у Србији били би далеко сиромашнији и оскуднији да нема библиофила који су цео живот, са великом љубављу, пажњом и пробирљивошћу, сакупљали књиге, а потом их завештали библиотекама, односно свом народу на коришћење. Овакве збирке књига, пажљиво сакупљане од стране књижевника, научника или уметника, имају посебан статус и третман у библиотекарству.

Преласком у власништво јавних библиотека библиотеке целине постају опште културно добро. Оне до њих долазе на различите начине: откупом, поклоном или наслеђивањем (тестаментом). Изглед и садржину ових библиотека одређују искључиво интересовања њихових власника у моментима у којима су настајале. Оне су уникатне, непоновљиве и имају карактер музејских експоната, са својством споменика културе. Оне треба да биду смештене у посебне просторије (трезоре или спомен-собе), чиме се чува њихова аутентичност и дух времена, као и атмосфера и амбијент у ком су стварали њихови власници и ствараоци.

Легати представљају драгоцен део сваке библиотеке, а посебно су значајни за друштво, друштвене институције, културу, образовање и науку.

Легатор може захтевати посебне услове или налоге и, уколико они нису неразумљиви или противуречни, легатар је дужан да их поштује.

ЛЕГАТ БОГДАНА БРУКНЕРА

Легат академика Богдана Брукнера је у Библиотеку Музеја Војводине стигао 2008. године, као жеља његове породице да се ова богата и надасве вредна скупина књига чува на месту на ком ће се највише користити. Састављен је из фонда књига овог познатог археолога, који је осам година радио у Музеју Војводине и за њега био везан цео живот, како професионално тако и емотивно. Део књига је пристигао из кабинета Богдана Брукнера у САНУ, где је био стални сарадник, а други део из породичне куће овог уваженог археолога.

Породица Богдана Брукнера, која је даровала књиге, захтевала је да се легат чува засебно, као целина, а не у склопу фонда Библиотеке Музеја, те је

он смештен у посебне витрине, које чувају његову јединственост и аутентичност.

У тематском смислу, најобимнији део легата чине публикације које се баве археологијом, посебно праисторијском археологијом панонског и балканског простора, са акцентом на неолит и енеолит. Иначе, то је област којом се Богдан Брукнер бавио и којој је посветио највише својих истраживања, што потврђује и велики број серијских публикација са овом тематиком из свих земаља бивше Југославије, Немачке, Чешке, Русије, Украјине, Аустрије, Швајцарске, Француске, Америке, Канаде и низа светских метропола у којима је боравио, радио и усавршавао своје знање.

Део фонда легата чине публикације које се одnose на историју, историју уметности, филозофију, религију, антропологију, књижевност, лингвистику и друге научне области, на нашем језику и страним језицима. Важан део легата чини секундарна литература: енциклопедије, речници, лексикони, водичи, библиографије и др.

Као што је наведено, легат се чува у посебним витринама и доступан је свим корисницима Библиотеке. Књиге су инвентарисане по систему *нумерус куренс* и тим редом су и сложене у витрине.

Монографске публикације су инвентарисане у главној инвентарној књизи. Додељивање сигнатуре публикацијама из легата Богдана Брукнера почиње бројем један. Инвентарни број са којим почиње инвентарисање легата је 22.265, а инвентарисање је започето 9. новембра 2009. године. Сигнатуре су додељене у складу са правилима Библиотеке Музеја Војводине. Ознака за монографске публикације гласи БК, за серијске БП и за сепарате БС. Прво слово Б означава презиме дародавца легата – Брукнер, а друго тип публикације. По истом систему су инвентарисане публикације друге библиотеке целине – библиотеке Милоја Васића.

Монографске публикације су углавном на страним језицима, у највећој мери немачком и енглеском, али и мађарском, чешком, француском, руском језику ... Тематски обухватају неколико области, углавном археологију, затим историју, антропологију, религију, нумизматику, географију, уметност и споменице.

На одређеном броју књига се могу уочити посвете, те закључујемо да је поједине публикације академик Богдан Брукнер добио на поклон. По ре-

чима његових сарадника, Брукнер је сарађивао са низом стручњака из области којом се и сам бавио, тако да је одређени део публикација у његов посед дошао и као ауторски примерак, тако да се у легату налази и значајан број зборника. Међу монографским публикацијама можемо пронаћи и четири књиге чији је аутор Богдан Брукнер.

Од монографских публикација би требало издвојити књигу *The civilization of the goddess: The world of old Europe* Марије Гимбутас, познатог археолога. Проналазећи њену књигу у библиотеци Богдана Брукнера можемо увидети колико је Брукнер ишао испред свог времена и какав је био стручњак.

Интересантно је поменути и то да се у легату налази *Harper's Bible Dictionary*, ауторке Madeleine S. Miller, који нам потврђује Брукнерово интересовање за религију и религију у археологији.

Већину монографских публикација Библиотека није поседовала пре доласка легата, тако да је он веома значајан за њу.

Преко десет библиографија, различитих издавача из различитих земаља, потврђује чињеницу да је др Богдан Брукнер редовно пратио дешавања на пољу археологије и константно се информисао о новим издањима и новинама на овом пољу.

Секундарна литература је, као и остатак легата, веома упечатљива. Обухвата стручне енциклопедије, лексиконе, речнике итд.

Посебно значајан део легата чине сепарати. Инвентарисани су у главној инвентарној књизи, као и монографске публикације. Већина сепарата прати теме везане за археологију, али се могу наћи и радови у вези са антропологијом, етнологијом, религијом, обичајима и обредима у одређеним културама итд. Највећи број сепарата је на страном језику – енглеском, немачком, италијанском, чешком итд. Легат садржи и неколико Брукнерових сепарата. На неким се налази посвета. Ови прештампани радови су од изузетног значаја јер Библиотека не поседује све публикације у којима су они издати.

Периодичне публикације су, такође, заступљене у овом легату. Периодика је углавном везана за археологију, у већој мери него остатак легата. Већина периодичних публикација је на страним језицима, углавном на енглеском, немачком, италијанском и др., али и на нашем језику. Међу њима проналазимо и публикације као што су *Journal of European Archaeology*, *Preistoria Alpina*, *Germania*.

Посебан печат легату дају посвете које можемо уочити на више од неколико публикација. То су углавном посвете пријатеља академика Богдана Брукнера који су му поклањали своја дела. Срдачност и поштовање су прво што приметимо у њима.

Легат Богдана Брукнера чини велика колекција монографских, а посебно серијских публикација археолошке тематике, коју Библиотека Музеја Војводине раније није поседовала. Због вредних и ретких публикација које садржи, овај легат је од изузетног значаја за раднике Музеја и све који се баве питањима археологије.

На интернету можемо пронаћи и много текстова који говоре о животу и раду академика, поготово оне који су настали након његове смрти. Из тога можемо видети колико је овај познати археолог био признат, како код нас, тако и у свету.

Број публикација у легату

Богдана Брукнера

Монографске публикације	982
Серијске публикације	531
Сепарати	974
Укупно	2.487

ЛИТЕРАТУРА

- Гајић, Милица. Легат Владимира Ђорђевића у Библиотеци Факултета музичке уметности у Београду. *Читалишће* 19 (2011): 40–43.
- Лугоња, Бранка. Библиотека Музеја Војводине (1947–2000). *Рад Музеја Војводине* 46 (2004): 335–348.
- Матовић, Маријана. *Легати и личне библиотеке у Чачку*. Чачак: Народни музеј, 2005.
- Миладиновић, Снежана. *Легати кроз правну науку и законодавство*. Београд: Задужбина Андрејевић, 2000.
- Секулић, Лидија. Легат библиотеке Градског музеја у Сомбору. *Годишњак Градског музеја* 1 (2007): 214–216.

Marija Spasojević

THE LEGACY OF BOGDAN BRUKNER AT THE LIBRARY OF THE MUSEUM OF VOJVODINA

Summary

This paper discusses the academician Bogdan Brukner's legacy, which was brought into the library of the Museum of Vojvodina in 2008. The legacy of Bogdan Brukner comprises a large collection of archeology-themed monographic and serial publications. Because of the rare and valuable publications it contains, the legacy is of great significance to the Museum of Vojvodina staff as well as to all who pursue matters of archeology.